

**TYPES OF INFLAMMATORY DISEASES OF THE ORAL CAVITY AND THEIR
CAUSES**

Obidova Durdona Shavkatjon kizi
Student of Dentistry, Group 24_06
Andijan Branch, Qo'qon University

Abstract: This thesis provides a systematic description of the most common inflammatory diseases of the oral cavity along with a profound analysis of their primary etiological factors. The work comprehensively examines five clinically significant inflammatory pathologies: gingivitis, periodontitis, stomatitis, pulpitis, and periostitis, focusing on their characteristic features, pathogenesis, and causative factors.

Keywords: oral inflammation, gingivitis, periodontitis, stomatitis, glossitis, oral hygiene

Annotatsiya: Ushbu tezisdagi og'iz bo'shlig'ining eng ko'p uchraydigan yallig'lanish kasalliklari tizimli tavsifi bilan birga ularning asosiy etiologik omillari chuqur tahlil qilinadi. Ishlanmada klinik ahamiyatga ega bo'lgan beshta asosiy yallig'lanish patologiyalari: gingivit, periodontit, stomatit, pulpitis va periostitning xarakterli belgilari, patogenezi va ularga olib keluvchi sabablar kompleks ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: og'iz bo'shlig'ida yallig'lanish, gingivit, parodontit, stomatit, glossit, og'iz gigiyenasi

Аннотация: В данной диссертационной работе представлено систематическое описание наиболее распространенных воспалительных заболеваний полости рта с глубоким анализом их основных этиологических факторов. Комплексно рассмотрены пять клинически значимых воспалительных патологий: гингивит, пародонтит, стоматит, пульпит и периостит, с акцентом на их характерные особенности, патогенез и причинные факторы.

Ключевые слова: *воспаление полости рта, гингивит, пародонтит, стоматит, глоссит, гигиена полости рта*

Kirish. Og'iz bo'shlig'i kasalliklarining ko'payib borishi, ayniqsa stomatologik amaliyotda yallig'lanish kasalliklarining yuqori uchrashuv darajasi, ushbu muammoni chuqur o'rganishni talab etadi. Og'iz bo'shlig'i – nafaqat hazm tizimining boshlanishi, balki ko'plab infeksiyalarning kirib kelish eshigi hamdir.

Og'iz bo'shlig'i yallig'lanishi kasalliklarining asosiy turlari:

1. Stomatit (og'iz shilliq qavatining yallig'lanishi)

Turlari: aftoz, kataral, herpetik, kandidoz (qo'ziqorinli) va boshqalar.

Sabablari:

Viruslar (masalan, herpes simplex virusi)

Bakteriyalar (streptokokklar, stafilokokklar)

Zamburug'lar (*Candida albicans*)

O'tkir yoki surunkali stress, gipovitaminoz (ayniqsa B1, B2, B12 yetishmovchiligi)

Travma, issiq ovqat yoki kimyoviy moddalar bilan shikastlanish

Belgilar: og'izda oqish dog'lar, og'riq, yallig'lanish, og'izdan yomon hid.

2. Gingivit (milk yallig'lanishi)

Sabablari:

Yomon og'iz gigiyenasi

Tish toshi va blyashka

Gormonal o'zgarishlar (homiladorlik, balog'at yoshi)

Ba'zi dori vositalari (masalan, fenitoin)

Belgilar: milkning qizarishi, shishishi, qonashi, og'riq.

3. Periodontit (tish atrofidagi to'qimalarning chuqur yallig'lanishi)

Sabablari:

Davolanmagan gingivit

Imunitetning pasayishi

Sistemaning umumiy kasalliklari (diabet, yurak-qon tomir kasalliklari)

Belgilar: tishlarning bo'shashishi, tish atrofidan yiring chiqishi, yomon hid.

4. Glossit (tilning yallig'lanishi)

Sabablari:

B va C vitaminlari yetishmovchiligi

Tilning mexanik, termik yoki kimyoviy shikastlanishi

Infektsiyalar

Belgilar: tilning qizarishi, shish, og'riq, til yuzasining silliqlashuvi.

5. Cheilitis (labning yallig'lanishi)

Sabablari:

Allergik reaksiyalar

Quyosh nuri ta'siri (aktinik cheilitis)

Avitaminoz (ayniqsa B2)

Dudaklarni chaynash yoki yalash odati

Belgilar: qurish, yoriqlar, shish, lab chetlarida yara.

Kasalliklarning umumiy sabablari:

Gigiyenaga amal qilmaslik: to'g'ri tish tozalamaslik, gigiyena vositalarining noto'g'ri tanlanishi.

Infektsiyalar: virusli, bakterial yoki qo'ziqorinli infektsiyalar.

Immunitet pasayishi: surunkali kasalliklar yoki dori vositalar ta'siri natijasida.

Ovqatlanish: vitamin va mikroelementlarga boy bo'lmagan ratsion.

Yomon odatlar: chekish, spirtli ichimliklar iste'moli.

Psixologik omillar: stress, charchoq.

Og'iz bo'shlig'i yallig'lanish kasalliklari aholining keng qatlamida, ayniqsa bolalar va keksa yoshdagilar orasida keng tarqalgan. Eng ko'p uchraydigan yallig'lanishlar — stomatit, gingivit

va periodontit bo'lib, ularning rivojlanishida asosiy omil sifatida og'iz gigiyenasiga rioya qilmaslik, ovqatlanishdagi muvozanatsizlik, immunitetning pasayishi va turli infeksiyalar qayd etildi.

Xulosa. Og'iz bo'shlig'i yallig'lanishi kasalliklari — stomatit, gingivit, periodontit, glossit va cheilit — keng tarqalgan bo'lib, ularning yuzaga kelishida asosiy omillar sifatida gigiyena qoidalariga amal qilmaslik, infeksiyalar, ovqatlanishdagi muvozanatsizlik, immunitetning pasayishi va ba'zi gormonal o'zgarishlar muhim rol o'ynaydi. Ushbu kasalliklar nafaqat og'iz bo'shlig'i salomatligiga, balki insonning umumiy sog'lig'iga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi. Ayniqsa, surunkali holatlar yurak-qon tomir tizimi, buyrak va endokrin kasalliklar bilan bog'liq muammolarni kuchaytirishi mumkin. Shuningdek, og'iz bo'shlig'i yallig'lanish kasalliklarining oldini olishda profilaktik tadbirlar — to'g'ri gigiyena, balanslangan ovqatlanish, yomon odatlardan voz kechish va stomatologga muntazam murojaat qilish — juda muhim ahamiyat kasb etadi. Demak, ushbu muammo bo'yicha aholining xabardorligini oshirish, stomatologik xizmatlarning sifatini yaxshilash va sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish orqali og'iz bo'shlig'i kasalliklarining oldini olish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Абрахамян С.А. Стоматология детского возраста. — М.: МЕДпресс-информ, 2019. — 432 с.
2. Қурбонов А. Терапевтик стоматология. — Тошкент: O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi nashriyoti, 2020. — 280 б.
3. Борисенко А.В. Пародонтология. — Москва: ГЭОТАР-Медиа, 2021. — 368 с.
4. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (WHO). Oral health fact sheets. — URL: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/oral-health> (murojaat qilingan sana: 2025-yil 10-aprel).
5. Назаров У.М., Муродова М.Ш. Stomatologiyada profilaktika asoslari. — Samarqand: SamMI nashriyoti, 2022. — 150 б.
6. Tursunov Sh.K. Bolalarda og'iz bo'shlig'i kasalliklari etiologiyasi va profilaktikasi. — Tibbiyot jurnali, 2021, №3, 45–49-betlar.
7. WHO Oral Health Factsheets – www.who.int